

N belastingvrij bijklussen A2
MH/JC/AS
778-2017

Brussel, 13 december 2017

ADVIES

over

HET BELASTINGVRIJ BIJKLUSSEN

(goedgekeurd door het bureau op 30 november 2017,
bekrachtigd door de algemene vergadering van de Hoge Raad op 13 december 2017)

De Hoge Raad heeft kennis genomen van de voorontwerpen met betrekking tot het belastingvrij bijklussen zoals die door de Ministerraad van 25 oktober 2017 in eerste lezing werden goedgekeurd. Na de voorbereiding van een ontwerpadvies door de commissie Algemeen KMO-beleid, heeft het bureau van de Hoge Raad op 30 november 2017 bij hoogdringendheid onderstaand advies uitgebracht, dat werd bekrachtigd door de algemene vergadering van de Hoge Raad op 13 december 2017.

CONTEXT

Op 25 oktober 2017 heeft de Ministerraad in eerste lezing voorontwerpen met betrekking tot het belastingvrij bijklussen goedgekeurd.

Samengevat voorziet het voorontwerp van wet vanaf 1 januari 2018 in een vrijstelling van de fiscale en sociale bijdragen voor de inkomsten uit verenigingswerk en uit occasionele diensten tussen burgers indien:

- deze inkomsten niet hoger zijn dan 6.000 euro per jaar en 1.000 per maand;
- de uitvoerder gepensioneerd, minstens vier vijfde tewerkgesteld of zelfstandige in hoofdberoep is;
- het gaat over diensten die behoren tot een bij koninklijk besluit vastgestelde lijst van welbepaalde activiteiten. Ook van dit koninklijk besluit is reeds een voorontwerp opgesteld.

Voor de deeleconomie via erkende platformen is voorzien dat het maximum bedrag wordt verhoogd van 5.100 tot 6.000 euro en dat die inkomsten ook volledig vrijgesteld worden van belastingen en sociale bijdragen. Het huidige belastingtarief van 20% (zijnde 10% na de toepassing van een beroepskostenforfait van 50%) wordt dus afgeschaft.

Het drempelbedrag van 6.000 euro geldt voor de drie pijlers te samen.

ALGEMENE STANDPUNTEN

A. Oneerlijke concurrentie vermijden

De Hoge Raad is er zeker voorstander van mensen die willen werken te laten werken en het ondernemerschap en het economisch potentieel in al zijn vormen te stimuleren. De overheid moet er echter wel voor zorgen dat er gelijke spelregels gelden voor de verschillende actoren en er geen oneerlijke concurrentie ontstaat ten opzichte van de zelfstandigen en de kmo's.

De Hoge Raad kan dan ook enkel akkoord gaan met de invoering van een stelsel dat de inkomsten uit verenigingswerk of uit occasionele diensten tussen burgers vrijstelt van fiscale en sociale bijdragen op voorwaarde dat dit gebeurt voor een aantal heel specifieke activiteiten die tegemoet komen aan reële maatschappelijke noden en waarvoor de markt geen goede oplossing biedt. Die vrijstelling dient dan bovendien plaats te vinden binnen een duidelijk en strikt kader. Een bredere vrijstelling zal volgens de Hoge Raad onder meer leiden tot oneerlijke concurrentie en niet bijdragen tot het terugdringen van het zwartwerk of het stimuleren van het ondernemerschap.

Volgens de Hoge Raad moet er een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen beroepsactiviteiten en het bijklussen tijdens de vrije tijd. Tevens moeten de activiteiten van de verschillende pijlers voldoende ten opzichte van elkaar worden afgebakend, gelet op de verschillen tussen de drie pijlers wat het winststreven en het nagestreefde maatschappelijk nut betreft:

- In de pijler van het verenigingswerk zou er geen winstdoelstelling mogen zijn en dus enkele een maatschappelijk doelstelling. Deze pijler sluit nauw aan bij het vrijwilligerswerk.
- In de pijler van de occasionele diensten tussen burgers mag het volgens de Hoge Raad enkel gaan over “vriendendiensten” waarbij de het maatschappelijk doel moet primeren. Momenteel zijn de vooropgestelde lijst van toegelaten activiteiten en de geldende voorwaarden dan ook nog niet voldoende strikt.
- In de pijler van de deeleconomie via erkende platformen is er volgens de Hoge Raad duidelijk wel een winstdoelstelling door middel van een beperkte nevenactiviteit. In deze pijler is het dus belangrijk erover te waken dat het level playing field gerespecteerd wordt. De mogelijkheid om winst na te streven, dient bovendien gecompenseerd te worden door het behoud van het bestaande belastingtarief voor de deeleconomie via erkende platformen.

De Hoge Raad is van mening dat de huidige voorontwerpen die onderscheiden niet voldoende maken en niet beantwoorden aan de volgens hem noodzakelijke vereisten. De huidige voorontwerpen gaan veel verder dan het oorspronkelijke doel om door middel van vrijetijdswerk een aantal maatschappelijke behoeften in te vullen. Het is uitermate belangrijk dat er geen regelgeving wordt goedgekeurd die tot marktverstoring en oneerlijke concurrentie leidt doordat zelfstandigen en kmo's concurrentie zouden ondervinden van actoren die in tegenstelling tot henzelf geen fiscale en sociale bijdragen moeten betalen. Bovendien dient er een jaar na de inwerkingtreding een grondige evaluatie plaats te vinden waarbij bijzondere aandacht moet uitgaan naar de effecten inzake oneerlijke concurrentie. De Hoge Raad wenst zelf ook bij deze evaluatie betrokken te worden

De Hoge Raad is zich er van bewust dat de arbeidsmarkt en de aard van de arbeidsrelaties wijzigen onder invloed van verschillende maatschappelijke evoluties waaronder de digitalisering van de economie. Deze uitdagingen moeten en kunnen niet uit de weg worden gegaan. De kmo's moeten deze uitdagingen met de hulp van hun vertegenwoordigende organisaties en de overheid aangaan. Dat vergt echter een algemene reflectie over hoe de fiscale, sociale en administratieve lasten voor het ondernemerschap, en dus ook voor zij die reeds een onderneming hebben, in hun totaliteit kunnen aangepakt worden. Specifieke maatregelen die de bestaande ondernemingen benadelen, bieden geen oplossing. Volgens de Raad is het ook geen oplossing om extra statuten te creëren maar dient onderzocht te worden hoe de maatschappelijk uitdagingen kunnen beantwoord worden door de bestaande statuten aan te passen.

De inwerkingtreding van een vrijstellingsstelsel vooraleer de elektronische aangifte operationeel is, vindt de Hoge Raad onaanvaardbaar. Zowel artikel 18 als 24 van het voorontwerp van wet voorzien die mogelijkheid. Dat zou echter betekenen dat er geen enkele controle mogelijk is. Het operationeel zijn van de registratietool is volgens de Raad dan ook een absolute voorwaarde voor de inwerkingtreding.

De Hoge Raad stelt zich tot slot heel wat vragen met betrekking tot de controle van deze regelgeving. Wie gaat de naleving van deze regelgeving controleren? En hoe gaat men dat doen? Daarbij komt dat er heel wat onduidelijke, interpreteerbare begrippen worden gebruikt zoals occasioneel, klein en kleinschalig. Controle van zowel de activiteiten als de voorwaarden waaraan men zich moet houden, zal volgens de Hoge Raad in dit stelsel nochtans uitermate belangrijk zijn om misbruiken te voorkomen.

B. Degelijke beleidsvoorbereiding en noodzakelijk draagvlak

De Hoge Raad brengt dit advies op eigen initiatief uit. Hij werd niet formeel geraadpleegd over dit onderwerp dat nochtans een erg belangrijke impact kan hebben op de zelfstandigen en de kmo's. De Hoge Raad vraagt dan ook voortaan over dit onderwerp geïnformeerd en geraadpleegd te worden, zowel over de wetgevende bepalingen, de uitvoeringsbesluiten als eventuele impactstudies en evaluaties.

Meer algemeen is de Hoge Raad van mening dat er voor deze maatregelen veel te weinig beleidsvoorbereidend werk is geleverd. Maatregelen die belangrijke impact kunnen hebben op het economische weefsel, de arbeidsverhoudingen en de sociale zekerheid vergen een diepgaande ex ante impact analyse en een goede betrokkenheid en raadpleging van alle betrokken actoren waaronder dus zeker ook de kmo's en de zelfstandigen. In die impact analyse moet niet enkel aandacht gaan naar de budgettaire effecten maar ook naar economische en sociale effecten zoals de oneerlijke concurrentie ten opzichte van ondernemers en reguliere arbeid, het ondernemerschap, het zwartwerk, enz. Tevens dient in die analyse onderzocht te worden hoe deze maatregelen zich verhouden tot andere maatregelen en wetgeving op zowel federaal als regionaal en Europees niveau en hoe die verschillende maatregelen en wetgeving met elkaar in overstemming kunnen gebracht worden. De Hoge Raad heeft tot op heden geen weet van enige serieuze impactanalyse over deze maatregelen.

De Hoge Raad vraagt bovendien dat de regering daadwerkelijk kennis neemt van de verschillende adviezen en de nodige tijd voorziet voor een grondige analyse van de invoering van dergelijk systeem. Dit houdt in dat de wet niet in werking kan treden op 1 januari 2018 en dat het voorontwerp na bijkomende raadpleging en op basis van de adviezen grondig moet bijgestuurd worden. Volgens de Hoge Raad kunnen dergelijke verregaande maatregelen enkel genomen worden en op langere termijn positieve effecten hebben indien ze voldoende draagvlak genieten binnen de samenleving.

DE STANDPUNTEN PER PIJLER

De standpunten van de Hoge Raad worden hier per pijler meer in detail toegelicht.

A. Occasionele diensten tussen burgers

1) Geen vrijstelling tenzij voor lijst van zeer specifieke activiteiten

De Hoge Raad kan dus enkel akkoord gaan met de vrijstelling van fiscale en sociale bijdragen voor inkomsten uit occasionele diensten tussen burgers op voorwaarde dat het gaat over een aantal heel specifieke activiteiten die tegemoet komen aan reële maatschappelijke noden en waarvoor de markt geen goede oplossing biedt en op voorwaarde dat dit gebeurt binnen een duidelijk en strikt kader. Het huidige voorontwerp van wet en het huidige voorontwerp van koninklijk besluit bieden niet voldoende garanties dat de uitvoerder van burger tot burger activiteiten geen commercieel doel voor ogen heeft en ook geen beleid tot winstgeneratie voert zoals vooropgesteld in de memorie van toelichting.

Het is alvast een goede zaak dat er nu wordt gewerkt met een limitatieve lijst van toegelaten activiteiten. Dat is voor de Hoge Raad een absolute noodzaak. De lijst van activiteiten zoals die momenteel is opgenomen in het voorontwerp van koninklijk besluit is volgens de Hoge Raad echter te ruim en zal volgens hem leiden tot oneerlijke concurrentie ten opzichte van de zelfstandigen en de kmo's.

Heel veel activiteiten en dus zelfstandigen uit de bouw-, tuinonderhoud- en schoonmaaksector vallen onder de omschrijving “kleine onderhoudswerkzaamheden aan of rondom de woning”. Uit deze omschrijving kan niet opgemaakt worden wat men juist met “kleine” bedoelt. Er bestaat hier ook in combinatie met de voorziene voorwaarden geen garantie dat personen hier geen activiteiten gaan uitoefenen puur om winst te maken en zonder daarbij een maatschappelijk doel voor ogen te hebben zoals het bewijzen van een vriendendienst of het helpen van personen. Zo is ook “sportlessen” een veel te ruime omschrijving. Fitness-instructeurs of personal trainers vallen daar bijvoorbeeld evengoed onder. Hetzelfde geldt voor “hulp bij administratie” en punctuele hulp bij kleine IT-problemen”. Met het vervoer van personen komt men op het werkgebied van de taxidiensten die aan specifieke vereisten moeten beantwoorden.

In een aantal gevallen zijn de activiteiten waarschijnlijk onbewust te ruim omschreven. “Zorg” is een veel te ruime omschrijving. De medische en paramedische zorg (bijvoorbeeld de thuisverpleegkundigen, de kinesisten, ...) en de personenzorg (kappers, manicure en pedicure, ...) vallen daar bijvoorbeeld ook onder. In zijn of haar eigen huis maaltijden bereiden voor derden zou men kunnen beschouwen als kleine huishoudelijke taken. Onder de omschrijving “Zorg, oppas en uitlaten van dieren” vallen ook de hondenkappers en zelfs de dierenartsen.

De bestaande lijst moet in ieder geval verfijnd en verduidelijkt worden. Voor elk van de activiteiten op de lijst moet een grondige analyse gebeuren in overleg met de betrokken sectoren.

2) Voorwaarden in geval van vrijstelling

Indien er een vrijstelling voorzien wordt, moet dat volgens de Hoge Raad beperkt zijn tot zeer specifieke activiteiten en moeten bovendien, naast de in het voorontwerp voorziene voorwaarden, ook volgende voorwaarden gelden:

Voorwaarde 1 - Maximaal bedrag van 500 euro per maand

Het maximaal vrijgesteld bedrag moet volgens de Hoge Raad maximaal 500 euro per maand bedragen. Een maximaal bedrag van 1.000 euro per maand is te hoog. In dat geval is er geen sprake meer van occasionele diensten tussen burgers maar gaat het over een echte beroepsactiviteit en is er directe oneerlijke concurrentie. Zeker in seizoensgebonden sectoren zou men zo gedurende een korte periode aanzienlijke bedragen mogen verdienen via dit systeem en een grote oneerlijke concurrentie betekenen voor de zelfstandigen en de kmo's. In het zomerakkoord en de eerdere communicatie was er altijd sprake van maximaal 500 euro per maand.

De maandelijks limiet moet volgens de Hoge Raad bovendien voor alle drie de pijlers te samen tellen en niet alleen voor de pijler van het verenigingswerk en de pijler van diensten tussen burgers.

Indien het maandelijks limietbedrag wordt overschreden, vindt de Hoge Raad bovendien dat alle inkomsten van dat jaar als beroepsinkomen moeten beschouwd worden. Alleen voor de inkomsten van die maand waarin men de limiet heeft overschreden een zelfstandigenstatuut aannemen is overigens praktisch weinig haalbaar.

Voorwaarde 2 - Voor bepaalde activiteiten maximaal bedrag per relatie burger-burger

Voor activiteiten die worden toegelaten maar waar toch een risico op oneerlijke concurrentie bestaat, zoals bijvoorbeeld de diensten vermeld onder punt 5 (kleine onderhoudswerkzaamheden aan of rondom de woning) en punt 6 (hulp bij administratie en punctuele hulp bij kleine IT-problemen) van artikel 2 van het voorontwerp van koninklijk besluit, pleit de Hoge Raad er voor om de diensten die een bepaalde particulier aan een bepaalde andere particulier mag leveren binnen dit stelsel te beperken door middel van een maximaal jaarlijks bedrag van 150 euro. De dienstverlener kan dus nog diensten leveren aan andere particulieren en de dienstenontvanger kan nog diensten ontvangen van andere dienstverleners maar wat hun onderlinge relatie betreft, geldt er een maximum van 150 euro.

Voorwaarde 3 - Inkomsten meetellen voor de berekening van het inkomen en inkomensgrenzen

Voor de berekening van het inkomen en de inkomensgrenzen bij de toekenning en berekening van sociale en fiscale voordelen, uitkeringen, subsidies, enz. moeten de inkomsten uit occasionele diensten tussen burgers, meegeteld worden. Zo niet worden deze inkomsten bevoordeeld ten opzichte van gewone beroepsinkomsten als werknemer of zelfstandige.

Voorwaarde 4 – Niet combineren met gesubsidieerde verlof

Om te kunnen genieten van de voorziene vrijstelling moet men minsten 4/5de tewerkgesteld, gepensioneerd of zelfstandige in hoofdberoep zijn. Voor de berekening van die 4/5de tewerkstelling mag volgens de Hoge Raad verlof waarvoor men in het kader van gesubsidieerde verlofstelsels een vergoeding ontvangt, zoals thematisch verlof, tijdskrediet, loopbaanonderbreking of landingsbaan niet meegeteld worden als gewerkte tijd. Maar ook als men daadwerkelijk 4/5de werkt, zou men de vrijstelling voor diensten tussen burgers niet mogen combineren met dergelijk verlof. Anders zou iemand die voltijds werkt 1/5de verlof met een vergoeding kunnen aanvragen om die dag dan te gebruiken om occasionele diensten tussen burgers te leveren, wat natuurlijk niet de bedoeling kan zijn van een gesubsidieerd verlofstelsel of van het stelsel van occasionele diensten tussen burgers.

Voorwaarde 5 - Uitsluiting van gereguleerde activiteiten en beroepen

Volgens de Hoge Raad moeten alle gereguleerde beroepen, in de zin van de Europese richtlijn 2005/36/EG wederzijdse erkenning beroepskwalificaties en waaronder dus bijvoorbeeld alle erkende gezondheidszorgberoepen, uitgesloten worden aangezien zij als gereguleerde beroepen per definitie een belangrijke impact kunnen hebben op onder meer gezondheid en veiligheid. Dit zijn niet het soort activiteiten die in het stelsel van occasionele diensten tussen burgers thuishoren en binnen dit stelsel zou het bovendien nagenoeg onmogelijk zijn om te controleren of iemand al dan niet aan de voorwaarden van de voor hem of haar geldende beroepsreglementering voldoet.

Ook activiteiten die door de overheid omkaderd worden op het vlak van kwaliteit, veiligheid, specifieke aansprakelijkheid of deontologie, horen volgens de Hoge Raad niet thuis op de lijst van de binnen dit stelsel toegelaten activiteiten en mogen volgens hem enkel beroepsmatig uitgeoefend worden.

Voorwaarde 6 - Voorafgaande registratie van een prestatie

Een voorafgaande registratie, zoals voorzien in het voorontwerp, van een prestatie in het stelsel van de occasionele diensten tussen burgers is absoluut noodzakelijk indien men nog enige controle op zwartwerk wil kunnen uitvoeren. Bij een controle kan een zwartwerker anders namelijk altijd zeggen dat hij een occasionele dienst tussen burgers aan het leveren is.

Opdat het registratiesysteem een daadwerkelijke controle zou kunnen toelaten, moeten minsten volgende gegevens geregistreerd worden:

- het rijksregisternummer van de dienstverlener,
- de identificatiegegevens van de particulier die gebruik maakt van de diensten,
- het type dienst,
- de plaats,
- het exacte tijdstip van het begin en het einde van de dienstverlening,
- het bedrag dat per uur of in totaal betaald wordt.

Zoals eerder bij de algemene standpunten opgemerkt, is het operationeel zijn van de registratietool volgens de Hoge Raad dus een absolute voorwaarde voor de inwerkingtreding van deze wetgeving.

Voorwaarde 7 - Rechtstreekse overeenkomst en betaling tussen dienstverlener en dienstontvanger

De overeenkomst moet rechtstreeks tussen de dienstverlener en de dienstontvanger gesloten worden. De voorafgaande registratie moet door de dienstverlener zelf gebeuren. Ook de betaling tussen dienstontvanger en dienstverlener moet rechtstreeks gebeuren en rond hetzelfde tijdstip als de dienstverlening. Dit om het risico tegen te gaan op constructies waarbij een persoon of onderneming diensten aanbiedt aan particulieren en door hen betaald wordt maar de diensten laat uitvoeren door personen via het stelsel van de occasionele diensten tussen burgers.

Voorwaarde 8 – Diensten voor particulier gebruik

Het is belangrijk vast te leggen dat de afnemer daadwerkelijk een particulier moet zijn en dat het gebruik van de geleverde diensten moet kaderen binnen het privéleven en geen directe of indirecte beroepsmatige doelstelling mag hebben. Zo richt Airbnb zich ook specifiek op zakenreizigers waarbij men als particulier een accommodatie boekt maar de betaling gebeurt door de onderneming waarvoor men actief is. Ook administratieve ondersteuning bijvoorbeeld zou door een particulier kunnen aangewend worden voor beroepsmatige doeleinden.

Voorwaarde 9 – Geen diensten die concurrentie vormen voor de eigen werkgever

Oneerlijke concurrentie door de eigen werknemers moet zeker voorkomen worden. Artikel 132, § 1, 1° van het voorontwerp van wet bepaalt dat de occasionele dienstenverrichter geen daden van oneerlijke concurrentie ten opzichte van zijn werkgever mag verrichten of daaraan mag meewerken. Deze bepaling is echter weinig sluitend en moet aangevuld worden met de concrete bepaling dat werknemers, zelfstandigen en ambtenaren binnen dit stelsel geen activiteiten mogen uitoefenen die in het verlengde liggen van de eigen beroepsactiviteit. Die bepaling is ook logisch gezien het verbod voor de zelfstandigen om binnen het stelsel van de economie via erkende platformen en het stelsel van occasionele diensten dezelfde activiteit als hun zelfstandige beroepsactiviteit uit te oefenen. Zo worden werknemers, zelfstandigen en ambtenaren gelijk behandeld. Bovendien heeft deze voorwaarde ook als voordeel dat eventueel misbruik wordt uitgesloten doordat een werkgever dan zijn werknemer niet in het verlengde van zijn arbeid kan tewerkstellen via het stelsel van de occasionele diensten tussen burgers.

Voorwaarde 10 – Geen reclame

Aangezien occasionele diensten tussen burgers geen beroepsmatig karakter mogen hebben, is de Hoge Raad van mening dat de aanbieder van deze activiteiten geen reclame mag maken, bijvoorbeeld door middel van advertenties, flyers of een website.

3) Negatieve gevolgen van een te ruime vrijstelling

Wanneer die lijst van vrijgestelde activiteiten niet voldoende limitatief is en die vrijstelling niet binnen een voldoende strikt kader gebeurt, zal dit volgens de Hoge Raad een reeks negatieve gevolgen hebben die niet zullen opwegen tegen eventuele voordelen:

Oneerlijke concurrentie

Doordat het stelsel van occasionele diensten tussen burgers toelaat activiteiten aan te bieden zonder dat men fiscale of sociale lasten dient te betalen, kan men deze veel goedkoper aanbieden dan een onderneming die dezelfde activiteiten aanbiedt maar dus wel fiscale en sociale bijdragen moet betalen. Men zal dus een rechtstreekse concurrentie vormen voor de ondernemingen en hun werknemers die niet tegen dezelfde prijzen kunnen werken aangezien zij wel fiscale en sociale bijdragen moeten betalen.

Ongelijke behandeling

Occasionele diensten tussen burgers hebben dezelfde kenmerken als gewone beroepsactiviteiten uitgevoerd door werknemer of zelfstandigen maar genieten toch een afzonderlijke behandeling. Behalve in heel specifieke situaties vindt de Hoge Raad dergelijke ongelijke behandeling niet aanvaardbaar.

Zwartwerk

Het vrijstellen van occasionele diensten tussen burgers van sociale en fiscale bijdragen, zal het zwartwerk niet terugdringen. Het zwartwerk dat zou omgezet worden naar dit stelsel brengt niets op want er moeten geen bijdragen op betaald worden. Volgens de Hoge Raad maakt dit stelsel het bovendien gemakkelijker om in het zwart te werken. Men kan een deel van zijn of haar activiteit via dit stelsel uitvoeren en de rest als zwartwerk. Dit stelsel kan dan ook als dekmantel gebruikt worden voor het zwartwerk.

Economische activiteit en ondernemerschap

Het stelsel van de occasionele diensten tussen burgers zal niet tot meer economische activiteit en ondernemerschap leiden. Er zal een groep van personen zijn die, wanneer er dergelijk stelsel bestaat, diensten gaat aanbieden terwijl zij dat vroeger niet deden bijvoorbeeld omdat zij geen zelfstandige wilden worden of geen fiscale bijdragen op die extra inkomsten wilden betalen. Die extra economische activiteit zal echter niet opwegen tegen het verlies aan economische activiteit doordat zelfstandigen in bijberoep hun zelfstandige activiteit zullen stopzetten om voortaan binnen het stelsel van de occasionele diensten tussen burgers te kunnen werken. Zij kunnen dan immers door minder te werken evenveel netto inkomen overhouden. Zelfs rekening houdende met de fiscale inbreng van beroepskosten zal het in veel gevallen voor een zelfstandige in bijberoep interessanter zijn om zijn inkomsten te beperken, en dus ook minder te werken, en over te schakelen aangezien hij of zij finaal netto evenveel zal overhouden. Bovendien betwijfelt de Hoge Raad of er veel personen via het stelsel van de occasionele diensten tussen burgers zouden doorgroeien naar een zelfstandige activiteit.

Inkomsten voor de overheid en de sociale zekerheid

Volgens de Hoge Raad zijn de vooropgestelde maatregelen niet budgetneutraal wat wordt bevestigd door de analyse uitgevoerd door de FOD Financiën en die vermeld wordt in de commentaar en opmerkingen van het Rekenhof bij de ontwerpen van staatsbegroting voor het begrotingsjaar 2018. In het zomeraakkoord was nochtans afgesproken dat deze maatregelen budgetneutraal moeten zijn.

Het zwartwerk dat naar het stelsel van de occasionele diensten tussen burgers verschuift, brengt geen inkomsten op aangezien er geen fiscale of sociale bijdragen moeten betaald worden op die activiteiten. De extra economische activiteit die door dit stelsel tot stand komt, levert ook geen extra inkomsten op aangezien er ook geen bijdragen op moeten betaald worden en volgens de Raad weinig personen zullen doorstromen naar een zelfstandig statuut. Personen die nu occasioneel een activiteit uitoefenen en daarop belastingen betalen, zullen dat voortaan niet meer moeten doen. De overheid zal ook inkomsten verliezen doordat zelfstandigen in bijberoep zullen overschakelen naar het stelsel van de occasionele diensten tussen burgers doordat zij dan door minder te werken evenveel netto inkomen overhouden. Zij zullen dan dus ook niet langer fiscale en sociale bijdragen betalen voor de stopgezette zelfstandige activiteit. De overheid zal dus minder inkomsten hebben. Vooral de financiering van de sociale zekerheid van de zelfstandigen baart de Hoge Raad zorgen.

Risico's voor de consument

Ook inzake de consumentenbescherming stelt de Hoge Raad zich ernstige vragen wanneer diensten via het stelsel van de occasionele diensten tussen burgers worden uitgeoefend. Wat als er iets misloopt? Wie is aansprakelijk? Waar kan men terecht met klachten? Welke procedures gelden? Terwijl zelfstandigen en kmo's hoge eisen inzake consumentenbescherming moeten naleven en zelf ook nastreven, is er in dit stelsel niets geregeld inzake de consumentenbescherming.

Misbruik

Eerder werd reeds gewezen op het mogelijk misbruik van het stelsel van de occasionele diensten tussen burgers als dekmantel voor zwartwerk. Daarenboven zijn er ook constructies mogelijk waarbij ondernemingen particulieren via dit stelsel opdrachten gaan laten uitvoeren of waarbij ondernemingen hun eigen personeel aanmanen om 4/5de te gaan werken om hen de vijfde dag via dit stelsel bij hun particuliere klanten aan het werk te zetten.

B. Het verenigingswerk

Wat de fiscale en sociale vrijstelling voor inkomsten uit het verenigingswerk betreft, is de Hoge Raad van mening dat dit enkel kan indien dat gaat over activiteiten die nauw aansluiten bij het werkgebied van de organisatie in kwestie en indien dit geen deloyale concurrentie vormt voor de zelfstandigen en de kmo's. Voor het verenigingswerk is er daarom ook nood aan een lijst van goed afgelijnde activiteiten en aan een aantal bijkomende voorwaarden. Activiteiten die door de overheid omkaderd worden op het vlak van kwaliteit, veiligheid, specifieke aansprakelijkheid of deontologie, horen volgens de Hoge Raad niet thuis op de lijst van de in het kader van het verenigingswerk toegelaten activiteiten. Dergelijke activiteiten mogen volgens hem enkel beroepsmatig uitgeoefend worden. De activiteitenlijst moet met het oog hierop worden aangepast en dit na overleg met de sectoren en met bijzondere aandacht voor punt 14 (opstellen nieuwsbrieven en websites) en punt 17 (kinderopvang) van artikel 1 van het voorontwerp van koninklijk besluit.

C. De deeleconomie via erkende platformen

Momenteel geldt er voor de inkomsten uit de deeleconomie die aan een aantal voorwaarden voldoen een drempelvrijstelling tot 5.100 euro (geïndexeerd bedrag) en een belastingtarief van 20% (rekening houdend met de toepassing van een kostenforfait van 50%). Het voorontwerp van wet voorziet een volledige belastingvrijstelling alsook de verhoging van die drempel (voor de drie pijlers te samen) tot 6.000 euro. Voor de pijler van de deeleconomie is er geen maandelijks maximum bedrag voorzien en de inkomsten uit deze pijler tellen dus ook niet mee voor het maandelijks maximumbedrag dat geldt voor de twee andere pijlers te samen. Een ander belangrijk onderscheid is dat via deeleconomieplatformen alle diensten mogen worden aangeboden en er dus geen limitatieve lijst van diensten geldt zoals voor de diensten tussen burgers en het verenigingswerk. Tot slot geldt voor deze pijler ook niet de 4/5de tewerkstellingsvoorwaarde.

De Hoge Raad heeft in zijn advies nr. 767.2017 van 7 juli 2017 over deeleconomie een genuanceerd standpunt ten opzichte van de deeleconomie en het bijzonder fiscaal en sociaal kader voor de deeleconomie ingenomen. Hij wil dat het economisch potentieel van de deeleconomie maximaal benut kan worden maar met respect voor het level playing field. In dat advies stelt de Hoge Raad tevens dat het nog te vroeg is om standpunten inzake dat bijzonder kader in te nemen aangezien het nog maar recent in werking is getreden en de evaluatie ervan dient afgewacht te worden.

De Hoge Raad vindt het dan ook beter dat men eerst tot een grondige evaluatie overgaat vooraleer men een groter project met daarin twee nieuwe stelsels (verenigingswerk en occasionele diensten tussen burgers) invoert.

Omwille van de eenvormigheid en transparantie kan de Hoge Raad akkoord gaan met een grensbedrag van 6.000 euro. Hij dringt echter wel aan op het behoud van een belastingtarief van 10% aangezien deze pijler duidelijk gekenmerkt wordt door een winstdoelstelling en aangezien, er hier geen beperking inzake de toegelaten activiteiten en geen tewerkstellingsvoorwaarde geldt.

Als gevolg van deze voortijdige maatregelen is de Hoge Raad bovendien van mening dat in het stelsel van de deeleconomie via erkende platformen een aantal zaken moeten worden aangepast. Er moeten een aantal bijkomende voorwaarden, waarvan er een aantal eerder reeds besproken werden, gesteld worden:

- De inkomsten uit de deeleconomie via erkende platformen moeten meetellen voor de berekening van een maandelijks maximum bedrag van 500 euro voor de drie pijlers te samen.
- Inkomsten uit deeleconomie via erkende platformen moeten meetellen bij de toekenning en berekening van sociale en fiscale voordelen, uitkeringen, subsidies, enz. voor de berekening van het inkomen en de inkomensgrenzen.
- Gebruik van dit stelsel mag niet gecombineerd worden met het gebruik van gesubsidieerd verlof.
- Voorafgaande registratie van een prestatie: Net zoals in de twee andere pijlers zouden de deeleconomie activiteiten voorafgaandelijk moeten geregistreerd worden. De dienstverlener moet daarom niet zelf naar de registratietool van de overheid gaan. Het deeleconomieplatform kan die registratie in zijn eigen procedures integreren zodat de dienstverlener daaraan vanop het deeleconomieplatform kan voldoen. In plaats van lange tijd na de uitvoering van de diensten zal de overheid dan voortaan ook voor de deeleconomie vooraf over gegevens beschikken wat een betere opvolging en controle toelaat. Ook voor de goede werking van de registratietool is deze uitbreiding tot de derde pijler noodzakelijk. Zo niet kan de dienstverlener actief in pijler 1 of 2 alsook de organisatie die beroep doet op iemand voor verenigingswerk niet zien of de maximum bedragen reeds bereikt zijn aangezien die bedragen dan enkel berekend zijn op basis van pijler 1 en 2 en geen rekening houden met de inkomsten in het kader van pijler 3.
- Het gebruik van de geleverde diensten moet kaderen binnen het privéleven en mag geen beroepsmatige doelstelling hebben.
- Geen activiteiten uitoefenen die in het verlengde liggen van de eigen beroepsactiviteit.

Tot slot dient er over gewaakt te worden dat het overheidsbeleid niet vooral extra inkomsten tot gevolg heeft voor grote buitenlandse bedrijven die platformen aanbieden en weinig belastingen op die inkomsten betalen. In dat verband organiseert de Europese Commissie momenteel een raadpleging over de eerlijke belasting op de digitale economie.

CONCLUSIES

De Hoge Raad kan enkel akkoord gaan met de invoering van een stelsel dat de inkomsten uit verenigingswerk of uit occasionele diensten tussen burgers vrijstelt van fiscale en sociale bijdragen op voorwaarde dat dit gebeurt voor een aantal heel specifieke activiteiten die tegemoet komen aan reële maatschappelijke noden en waarvoor de markt geen goede oplossing biedt en op voorwaarde dat die vrijstelling plaatsvindt binnen een duidelijk en strikt kader. Een ruimere vrijstelling zal volgens de Hoge Raad onder meer leiden tot oneerlijke concurrentie. De huidige voorontwerpen beantwoorden niet aan die voorwaarden en moeten volgens de Hoge Raad dan ook, overeenkomstig zijn opmerkingen in dit advies, grondig bijgestuurd worden. Het is essentieel dat er geen regelgeving wordt goedgekeurd die tot oneerlijke concurrentie voor de zelfstandigen en kmo's leidt.

Wat de deeleconomie via erkende platformen betreft, is de Hoge Raad van mening dat het belastingtarief van 10% moet behouden blijven en er een aantal bijkomende voorwaarden moeten opgelegd worden. In tegenstelling tot de twee andere pijlers wordt deze pijler duidelijk gekenmerkt door een winstdoelstelling en geldt er voor deze pijler geen beperking inzake de toegelaten activiteiten en geen tewerkstellingsvoorwaarde,

Het is dan ook te vroeg om het voorontwerp van wet op 1 januari 2018 reeds in werking te laten treden. Het voorontwerp moet aangepast worden en een degelijke impactanalyse en een verdere raadpleging van de betrokken actoren zijn daarvoor noodzakelijk.
